

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

ADMINISTRACIÓ

REDACCIÓ

CARRÉ NOU DE S. FRANCESCH

núm. 27, pis 2.º

BARCELONA.

PERIÒDIC SATÍRIC, HUMORÍSTIC, IL·LUSTRET Y LLITERARI.

PREU DE SUSCRIPCIO.

FORA DE BARCELONA

cada trimestre

ESPANYA, 8 rals.

CUBA Y PUERTO RICO, 10.

ESTRANGER, 16.

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ARREU.

SOBRE 'L MATRIMONI.

A França están a punt de adoptar una llei sobre 'l divorci, proposada per un tal M. Naquet.

Lo divorci! Quin tema més inagotable per un poble com lo poble francès, tant amich de fer lo qu'ells ne diuen *sprit*, qu'es com si diguessim girar conceptes, fer retruchs de paraules, paradoxas, calembourgs y brometas.

Quin modo de contar anècdotes, quèntos y xascarillos! Quin modo de ressucitar lo que han deixat imprès los escriptors més aguts que s'han ocupat del tema inagotable del matrimoni, del adulteri y del divorci!

L' inagotable Cham, aquest dibuixant que tè are qu'es vell la mateixa frescura, la mateixa bona sombra que quan era jove, pintava dias endarrera un senyor y una senyora, trobantse sorpresos a la porta de la Càmera, tots dos ab un ram a la mà.

—Hont vés? preguntava ell?
—Vaig a fer lo mateix que tú, a regalar un ram a M. Naquet.

M. Naquet, es com ja 'ls hi dit l'autor de la llei sobre 'l divorci.

Fonaments de la llei sobre 'l divorci:

«Al Orient l'home està segur de ser lo pare del seus fills; la dona ho paga estant reclosa. Al Occident la dona es libre, y unicament la llei fa pare dels fills al marit.

«La llei! Y com que las lleis, segons deya Napoleon I, son fillas de las costums, y com que las costums varian, vels 'hi aquí, com certas institucions que semblan naturals, poden variar y perfeccionarse.»

Després de haver dit això Napoleon I, s'han escrit mils de novelas sobre 'l mateix assumpte. Balzac, lo gran novelista, va posar en aquest monstruós edifici la pedra més ben esculpida: la *Fisiologia del Matrimoni*.

Entre molts altres dona aquests tres aforismes:

—«No pot casarse un home, sense que al menos haja fet avans la dissecció de una dona.

—«La sort ó la desgracia de un matrimoni depenen de la primera nit de bodas.

—«Lo matrimoni que vulga viure tranquilament, ha de combatre un monstreu que ho devora tot, la costum.»

Del mateix Balzac; es lo següent càlcul:

«Cada dona casada fa la ventura de tres homes sense contarli al marit. Això no vol dir que no hi haja donas virtuoses; no proba sino que las demés en lloch de tres pecats ne cometen tres dotzenas, per la part que toca a las altres.»

Tot està en saber, diu un altre autor, si 'l matrimoni proporciona relativament tants béns com mals y desgracias causa l'adulteri.

«L'adulteri, diu Chamford es una especie de quiebra. No més hi ha una diferencia, que queda deshonrat, precisament, lo qui es víctima de la bancarrota.

Quina diferencia entre l'adulteri de las novelas y 'l de la vida real!

La vida real! Escoltin un terme mitj.

En Simon té una dona guapa. Un tinent de caballeria la visita. Un dia aquest tinent, al sortir del quartel cambia 'l seu *kepis* ab lo de un company.

Aquell dia precisament arriba 'l marit més d'hora a casa, y 'l tinent s'escapa ab tanta precipitació, que se'n va sense res al cap.

Sorpreses del marit, al trobar lo *kepis* al quarto de la seva dona. L'agafa, l'examina, mira el número y 'l dia següent se'n va al quartel. Troba al amo del *kepis*, y del primer Deu té guard 'l hi venta una bofetada.

Se desafian y l'endemà 'l marit moria atravesat de una estocada.

Això es novela.

Y vaji are de quento: es antich. Va escriure 'l un autor italia, Bocaccio, celebre pels seus quentos.

Aguiluf era rey dels lombarts. Un patje se havia enamorat de la seva dona y una nit, com que l'amor es cego, prengué 'l puesto del rey.

Aquest arribava, poch moments després d'haverse'n anat lo patje. La seva dona llansa al veure'l una exclamació, y l'hi explica que algú s'haurà fet passar per ell.

Lo rey no diu res. S'alsa, pren una llanterna y s'posa a recorre una per una todas las salas del palau ahont dormia 'l seu servey. Va de patje en patje, posant la mà sobre 'l pit de cada un d'ells. Lo cor del culpable, pensa, palpitara més fort que 'l dels altres.

Lo patje criminal l'ha vist venir: creyentse perdut, acluca 'ls ulls y fingeix que dorm profundament; pero l'esbatech del seu cor l'hi fa traició.

—Es aquest, diu lo rey. Y per coneixe'l al dia següent, ab unas estisoras l'hi talla 'ls cabells del costat dret del cap.

Gira l'esquena y 'l patje s'alsa, y ab las mateixas estisoras talla 'ls cabells a tots los demés patjes, de la mateixa manera que 'l rey los hi ha tallat a n'ell.

Al dia següent lo rey crida als seus servidors. Tots estavan esquilats del costat dret. Com regoneixe al culpable?

—No es cap tonto 'l que m'ha burlat, pensa 'l rey Aguiluf.

Y luego, alsant més la veu exclama:

—Vaja; 'l que m'ha faltat, que no hi torni may més.

Y va are la vida real.

En Félix té un cafeti y una dona guapa. Lo cafeti l'hi marxa, perque la presencia de una dona guapa sempre crida parroquia.

Un dia la dona guapa l'hi marxa també.

Vull dir que un parroquià dels més assiduos la seduheix y se l'hi emporta.

Gran sensació en lo cafeti.

Al cap de quinze, dias trista y abandonada la dona l'hi torna a casa.

En Félix calcula.

—Ella es la salvació del meu negoci, pensa, y la perdona.

Pero la dona culpable se l'hi fica al quarto y no'n vol sortir de cap manera. Se'n dona vergonya. ¿Que dirá la concurrencia?

—Vaja, diu lo marit, es precis torná al taulell.

—Oh, per mor de Déu, Félix! Jo 'm moriré de vergonya.

En Félix molt imperturbable:

—Com de vergonya! Deixat de tonterias.... ¿Que t'pensas que tú ets la primera que ha fugit del home?

¿Quants n'hi ha com en Félix!

Un rasgo final:

A França en los judicis sobre separació de un matrimoni se celebra una vista pública.

Per supuesto, no hi falta may l'assistencia de curiosos y de gent aficionada a riure.

Un marit se queixava de que la seva dona 'l descuidava completament; de que 'l despreciava, de que no l'hi tenia la més minima atenció.

el airecito de sus pulmones respirando a sus anchas y en toita su liberta.

Oimo entonces un canonazo y los que fueron siguiendo nos recordaron nuestra obligacion y aluego de haber comio, y echao un ratillo de siesta, porque quien tiene una hora buena, no las tiene toas malas, nos fuimos trotando hacia el edificio de la circunferencia.

Habia media entraa, por supuesto toa de gente principal y distinguia. En el palco corgao no habia mas que un arguacil. A las cuatro se escomenzó er «gran suceso» como ietan los papeles, y too lo que se jizo es lo que apuntao va siguiendo y lo verá quien quiera pasar la vista por los renglones de las letras que lo esplican.

Er rubio del otro domingo rompió el hielo, entrando en calor en er trapezio. Siguiéron dos que saltaban tiras de tela mui tirantes; uno que vestia de encarnao sartava mas que una ardiya. Los ayudantes convierten er redondel en un salon de la Palaca; cada cual va disfrazao a su modo, los uno de paisano, los otro de melitares der tiempo atrasao y toos de «Trapos y hierro viejo.» El trage que mas domina en aqueyos noveles ecuyers de la Barceloneta es el de pantalon colante de velludo, blusa y bota alta de montar.

A luego de los saltos otra vez está en escena er rubio, con su coló natural, ná de emascaras, con su compañera la que de tan delga, con una sopla se hace camina un par de leguas. Como que tiene los brasitos cual dos patillos de tambó, la cuesta trabajo subir; varga que el rubio tiene una mano que no es de mortero.

Finaliza la primera parte con una munion de sartos mortales que daban los que ya habian salido primero a sartar y un chiquiyo; el encarnao hizo er gasto sartó una torre pasando por dentro, no filtrando la pared como el Comendador del Tenorio sino rebentandola en dos tiempos por toos sus cuatro costaos, y sacabaron los sartos con sartar el mismo fulano, por encima de una compania de tercios castellanos a la Federica que le dispararon sus mosquetes.

Entonces los ecuyers lo arreglando la red, pa demostrar su aplicacion y su saber hacian planchas, contracciones y dominaciones tan livantes como las que de costumbre sufre nuestra pobresta patria.

Vimos con satisfaccion que los intermedios se habian escursao.

Un paisano con gorrita engalonaa de coronel, dá la señal pa que la copia de murguistas de las Cortes, no de Madrid, sino de Sarria, toque un paso doble por saludar a Mister Colleen que está saliendo tan mal engiponao como el otro dia. Jace un trabajo sin variacion, tanto que hasta se quedó en camisa como la otra vez apesar de lo critico que fue, y con justicia. Por su facha, por vestir chaqueta de suave, por su bigote recortao, por sus brazos negros der sol y porque...

«er peso de sus medallas
«esquinsaba su camisa»
hubo quien se creyó ver a un alferes del batallon que daba la guardia de honor a cierta heroína que no era negra, segun su nombre de pila.

Nestor y Venea, fueron mui aplaudidos y festejaos con música y se lo meresen. Trabajan con gran serenidad y la mayó presision. Er salto terrible lo dió er mas jovenito de los dos, sin inmutarse lo mas minimo como quien no hace naa.

La Empresa anunció que daría «diez mil reales» a quien se arrojase de aquella altura. A mi me paese que tuvo suerte de que la gente no lo supo pues no hay pocos desesperaos que por quinientos duros se arrojan desde Monjui al mar; y no vemos toos los dias que de valde se tiran en Madrid der Viaducto de la calle de Segovia al adoquinao?

Que no repita el anuncio, porque o sino el domingo no va a tener er dinero necesario para paga a tantos ciudadanos como se le presentaran con el objeto de emhorsarse los quinientos duros, aunque sea muriendo pa ganarse la vida.

Ni la pantomima, ni los toros del publico ofresieron na de particular; ni siquiera un imediano revolcon.

Er espectáculo terminó a las siete.

Para el domingo se anuncia una corria de burros y dice er cartel, que los que quieran tomar parte... etc. Veremos si factará el señó teniente de alcalde que no usa polainas, apesar de que le son convenientes; si él no puede asistir que vaya otro, er caso es que la farta de asistencia de un individuo del municipio a la funcion daría lugar a mucho run, run y sería mui comenlaa.

ANDALUZ DEL CLOT.

LO QUE PASA EN LOS TEATROS.

[Pobre Benet! Que n'estas de aburrill
Jo no sé qui dimoni t'heya embolicar!
Claro hombras. Fighrinse cap als meus anys resistir
aqueit tracateyu. Avuy ves a n' els caballs; dema cap
al Buen Retiro; ara hi ha estreno a Novedades. Després
n' hi ha a n' al Espanyol. Vaja això no s' ha fet per mi.
Y després qu' un s' amohina y sua com un bastiaix
anant de un Teatro al altra y aguanta 'ls crits de la
propiu, acontenti a tothom.

Ja 'ls dich jo, que si are fos a fer, ho hauria deixat
corrè. Mes com ho hem d' arreglar som al ball y hem de
ballar. Ballem donchs y encare que la música no soni
del tot convenient vingan borras y filem.

En los caballets, com sempre, sols lo públich aplau-
deix las castanyas y 'ls bulets que 'l Tony Grice y 'l
Antonet ne fan passar de ma en ma entre 'ls seus com-
panyas. Quina gent! Mare de Deu! Creguin que al sen-
tir aquellas riallas, quan se reparteixen bulas ó quan
hi ha aquells tomballons més bé ab un li fa l' efecte
que s' troba entre 'ls zulus, que entre personas com
cal.

Jo no sé perque la gent se ha d' alegrar del mal d'
altri.

Que dihen qu' ho fan de per riure?

Bueno, bueno, ja 'ls ho darán. Preguntin a casa 'n
Roca l' árnica que hi van a comprar los amos del cir-
co y aixís compendran que totes aquellas trompadas y
aquellas caigudas y danyos son de debó y molt de veras.
Pero en fi, que n' treuran si encare que ho palpin per
aixó seria igual. Nada, son los instints ab que naixen
nostres semblants, no hi ha més, los circos, lo mateix
que las plassas de toros, han estat, son y serán.

Per treure 'm una miqueta 'l mal gust que 'm va de-
ixar lo Circo vaiti passar al Buen Retiro. Feyan *Dino-
rah*, la Ferrer, lo signor Chinelli y el baritono Palou.
Alabat siga Deu! Mirin donchs per dos ralets no més,
se sent cantar una minyona (es dir jo no se si hu es)
que pot ben anar.

Creguin que als Capuchins vells y hasta al mateix
Montesio ne aplaudian de pitjors. Y 'l Palou si no
hagués acabat fa temps los torrons, vestiria d' alló més
per aquell treyatu. Perque de caleyo ja n' téja. Llás-
tima que 'l Chinelli siga tan chino. Vull dir, que pe-
gui aquellas curradissas y vaji sempre cremat. Però mi-
rin tot ab tot pot ben pasar.

Però lo que 'm va agradar més va ser la cabra y la
font del canari, aixó es Mare de Deu! la cascada y so-
bre tot los llampechs que passaban firs avall com si lo
nostre Pare Jupiter los hagués enfilats ab una agulla
molt llarga de cordill d' en palomá.

En fi per veure y sentir cosas saladas no hi ha com
lo Bon Retiro.

Per aixó dijous va comensar Novedades ab compa-
nyia francesa que creguin no s' queda gens ni mica
enrera. Quina colla de Musius y Madamas! Varen
cantar uns *Mosquetaires*, més magres, que aquells que
anavan a caball quant lo Sebastia Junyent passejava lo
Carnastollas y 'm sembla que ab la rebuda que 'l pú-
blich te me 'ls va fer, varen agarrar una cuspera que
ni deuen poder tornar a cantá. Quins xiulets! Mare
de Deu! semblaba qu' 'm trovés a la fira de Sta. Llucia.
Grech que fins l' Empresari s' va arribar a conven-
se y en vista del xivarri pensa renovarho tot. No tar-
darem a saberho.

A l' Espanyol... mes son tantas las Zarzuelas novas
y estan gran lo guirgall que hi ha entre los artistas
que prefeirexo ocuparme n' a solas. La cosa va ben
bé la pena; sobre tot es produccion nacional y ara
que fa temps está de moda serne proteccionista fins al
moll dels ossos, no vull ser menos jo que 'ls altres, ab
aixó poden contar per la semana entrant ab un bouquet
(bòl ja anaba a fer lo francés), ab un ramillete, aixó
es, de las flors millors, escullidas que s' cultivan en lo
jardi de casa nostra.

Y ara dissimulin.

BENET.

LO MATRIMONI.

EPÍSTOLA SATÍRICA, A UN AMICH.

CONTINUACIÓ.

Dimars y divendres! Quins dias!
Desitj nostre: que puguem baixar las escalas de l'Audiencia ab las sevas propias camas.

Diu que d'ensà que l'bisbe nou es aquí a Barcelona, ha confirmat a més de 5 mil personas.

Si l Sr. Cortina dura massa, també es capàs de confirmar a més de 5 mil periódichs.

L'altre dia entrava un francès pel portal de Sant Antoni. Naturalment, duya un orga a coll.

Pero aquella orga anava y venia moltas vegadas, de Sans a Barcelona, de Barcelona a Sans, y 'ls del resguardo que son molt maneyas y curiosos, van voler examinarla.

Obran la tapa y a dintre hi troban dos pots de llart.
—Això es molt gras! deya un del resguardo. Y tenia rahó.

Això m'fa recordar que un matutero entrava vivallent de uns gossos que tenia ensenyats.

Los hi lligava l bot a la cua, y encare no passavan pel resguardo, apretavan a corre. En un tancar y obrir d'ulls eran a casa seva.

Y a Tortosa?
Una dona volia entrar un colom, y 'ls del portal volian los drets.

—No entrará, deyan.
—Entrará.
—Donchs pagará.
—Entrará y no pagará, contestava la dona, y del dit al fet. Deixa anar al colom, y de una volada se'n va al colomar de casa seva.

Un filosof deya:—Los consums son una gran cosa. Quan menos serveixen per despejar las potencias.

Ha fugit lo sagristá de Sant Pere, emportantse 'n 50 duros.

Figúrinse si en lloch de 50 duros, arriba a emportarse'n las claus del porter del Cell! Quin trastorn!
Are esperem que farán rogativas com a Santa Ana.

Lo dia dotze de juliol, los empleats de telégrafos encare no havian rebut ordre de cobrar la paga.

A telégrafos, tot se retrassa, los partes y la paga dels empleats.

Una escena en lo jugat municipal de Sant Bertran:
Duhén una noya a inscriure al registre civil, y al preguntar al pare quin nom desitja posarli, aquest respon:

—Fraternitat.
Lo jutje municipal se nega a firmar l'acta de l'inscripció. ¿En virtud de quina llei?

Are pórtinli una noya y diguinli:—Póssili Llet, y la inscriurá.

Los hi sembla imposible?
Donchs no 'u estranyin: jo miro l martirilogi y entre mitj de la Verge dels Dolors, la Verge del Carme, y la Verge de l'Assunció, hi trobo la Verge de la Llet.

L'altre dia publica l Diluvi un judici crítich de un'obra, el Anillo de hierro, que 's representa al Espanyol.

Lo judici, més ó menos dur, més ó menos acertat, era legítim.

Y uns senyors per contradir-lo publican una fulla plena d'insolencias, tixant de insolent aquell judici crítich.

Los autors d'aquella fulla, per darse xarol se titulaban mestres ab tota la modestia imaginable.

Y 'ls mestres deyan: «La crítica debe corregir deletando».

¡Ay Senyor! Vaja senyors mestres, tornin a estudi, que lo que ha de corregir deletando no es la crítica, sino la comedia.

Això ho saben fins los nens que van a la classe de retórica.

L'aygua escasseja: hi ha fonts que no més rajan de gota en gota.

Al parlar d'aquestas fonts, no 'ns referim al senyor Fontrodona.

Encare que a las fonts en que l'aygua hi escasseja, son tantas las donas que hi fan rodona...

Al cementiri no s'hi cap.

Si volen puesto ho han de demanar ab una pila de dias d'anticipació, y encare s'esposan a quedarse fora.

Y l' Ajuntament are s'ocupa de fer un cementiri nou.

Pero surten los capellans, y dihen:—Ja l farém nosaltres.

Perque 'ls capellans, aixis com l' Ajuntament vol cobrar los consums dels vius, ells volen los consums dels morts.

Aquest dia l' espedient va quedar sobre la taula, y l' senyor Toda, un concejal, més cremat que un cabo de realistas, va dir:—Si aquesta senmana no pot enterarse, després que no m' donguin la culpa a mi.

Lo Sr. Cabot va posarli la forma dintre de la sabata.

—A que venen aquestas pressas, després qu' hém tingut aquest espedient mesos y anys enters enterrat dintre de las oficinas?

Jo proposo una cosa.
Tota vegada que l' Sr. Fontrodona va a tolas las profesons y es de creure que té molt bó ab los sants del Cel, que s'hi envihi una sollicitut, demanant que no 's mori ningú, fins que tinguem cementiri nou.

¡Mareta mèva! Quins passos passen!
Figúrinse que no més per haber relliscat el peu aquell periodista teatral de la lutchana y dels pantalons blanquinosos es veu obligat a despenjar la guitarra que tenia arraconada plena de pols y trenyinas y a ensejar novament la serenata del Faust.

—¡Ay! ¡Ay! ¿Perqué?
—Res, per tornar pels cafés de Vilanova y lo Geltru... (es dir pot ser será molt més lluny) a fer lo captiri ab lo plat de llauna.

—Y doncas? ¿Que ha passat?
—Res, deu nos enguar de una empasonada.
—¿No es veritat Sr. Mosquit?

QUENTOS.

Un geperut sempre estava alegre.
—No se com tenint aquesta tara de la naturalesa, l'hi deya un amich, los geperuts sempre esteu de broma.
—Ho fem, va respondre aquell, per enganyar al mon. Aixis no 'ns pren per geperuts, sino per gent que 'ns torcem de riure.

Una dona espressava la bondat del seu marit, dihent:
—¡Ay! es tant bó, tant complacent y tant amable l' meu Ignaci, que quan jo estich costipada, ell tús per mi.

En un restaurant, un senyor que 's menja un plat d'arròs hi troba una pedra y 's trenca una dent.
Grans protestas del consumidor, mentres escups sanch.
L' amo del restaurant ab molta amabilitat:
—No será res, no tinga cuidado: aquí en aquest establiment, pels casos semblants, tenim sempre preparat un dentista.

Un home que ha pujat de res y té actualment una gran fortuna, está carregat de vanitat.

Quan veu un pobre, diu:
—Fés com jo, mestre: a mi ningú m' ha ajudat per res; jo mateix m' he fet, jo tot sol.

Y ell ho fa tot.
Un dia l' convida un amich, y va per servirli un plat de cassia.

Ell respon:
—De cassia, si no me la mato jo mateix no 'n menjo.
—¿Vols una truita, donchs?
—No, respon la mestressa de la casa: lo nostre amich no voldrá truita, si ell mateix no 's fa 'ls ous.

Un conegut meu busca pis. Ne troba un y avants de anarlo a seguir l' li pregunta l' porter:

—Té familia vosté?
—Si senyor; tinc dos criaturas.
—Llavors no 's cansi; l' amo no vol criaturas a la casa.

En aquell moment baixavan dos nens per l' escala cridant com uns condemnats.

—Y donchs, y aquestos? preguntá l' llogaté.
—Això no son criaturas, respon lo porter: son los fills del amo.

A l' escollera de sota Montjuich hi ha dos senyors que pescan. Cada diumenje s'hi troban, s'hi están tota la tarde y se'n tornan sempre sense ni un xanguet.

—Quina afició més tonta! diu un d'ells.
—No me 'n parli, respon l' altre; pero jo encara trobo més tonto, passar tot lo diumenje ab la dona.

A una nena que era al colégi, l' hi preguntava la seva mamá que havia anat a visitar-la:

—Vaja, ¿qué tal? ¿Com va l' piano? Fas progressos?
—Uy! respon la filla: jo 'u crech. Miri l' altre vegada que va venirme a veure, recordo que sempre que toca-

va a quatre mans ab la mestra, jo m' atrassava de dos compassos. Donchs miri, are jo n' hi porto tres de ventatje.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

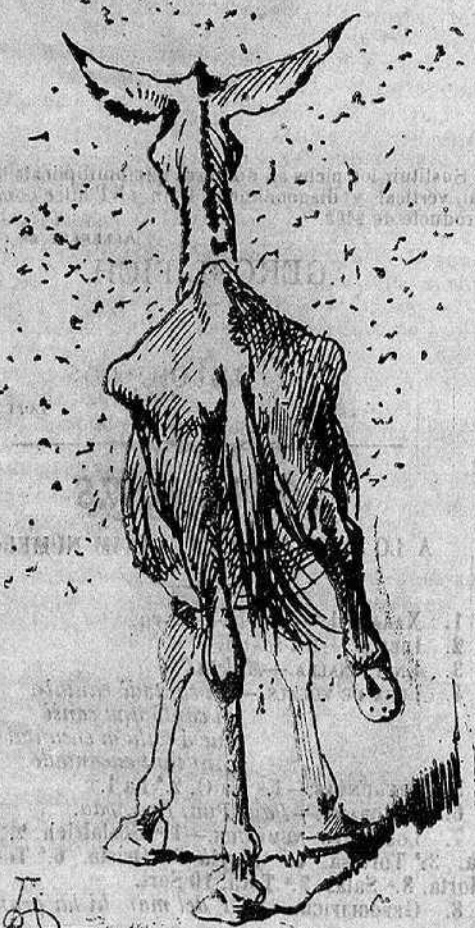
I.

ASES POPULARS.

L' Ase que molts no han vist.

L' Ase qu' està malalt, tè mal á la poteta
y 'l ventre li fa mal.

L' Ase magre (plé de moscas).

L' Ase d' en Mora.

L' Ase reconer.